

Nationaal Rapporteur Mensenhandel
en Seksueel Geweld tegen Kinderen

Jaarverslag 2017

Colofon

Referentie: Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, 2018. *Jaarverslag 2017*.
Den Haag: Nationaal Rapporteur.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
070 – 3704514
www.nationaalrapporteur.nl

Realisatie: Studio Kers

© Nationaal Rapporteur 2018

Woord vooraf

Middels een jaarplan laat de Nationaal Rapporteur sinds 2013 zien wat zij gedaan heeft, en wat de plannen zijn voor het komende jaar. Dit jaar is het jaarplan echter een jaarverslag van 2017. Dit omdat 2018 in het teken staat van het aantreden van de nieuwe Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen Herman Bolhaar. Om hem de ruimte te geven zijn ambitie vorm te geven met het bureau is de vooruitblik op 2018 in dit jaarverslag zeer beperkt en wordt er voornamelijk teruggekeken naar 2017. Buiten de rapporten waarin de Nationaal Rapporteur verslag doet van de cijfermatige ontwikkelingen op het gebied van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen staan er dan ook nog geen nieuwe rapporten op de planning.

In 2017 heeft Nationaal Rapporteur Corinne Dettmeijer een aantal belangwekkende rapporten uitgebracht. Sommigen daarvan kwamen voort uit internationale samenwerking, maar zijn door het aandeel van de Nationaal Rapporteur zeer waardevol voor de Nederlandse praktijk gebleken. In dit jaarverslag vindt u een terugblik op deze rapporten, maar ook op buitenlandbezoeken, speeches en gepubliceerde artikelen.

Maarten Abelman

Hoofd Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen

Inhoud

1	Positie en kerntaak van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen	5
1.1	Wet Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen	5
1.2	Missie	5
1.3	Ambitie	5
2	Bureau	6
3	Terugblik op 2017	7
3.1	Terugblik mensenhandel	7
3.1.1	Rapport: Slachtoffermonitor mensenhandel	7
3.1.2	Rapport: Mensenhandel. Tiende rapportage van de Nationaal Rapporteur	8
3.1.3	Internationaal samenwerkingsproject: Monitoring Target 16.2 of the United Nations Sustainable Development Goals	9
3.1.4	Artikel: Van beginsel tot praktijk. Het non-punishmentbeginsel in mensenhandelzaken.	9
3.2	Terugblik seksueel geweld tegen kinderen	9
3.2.1	Rapport: Gewogen Risico. Deel 1: Communiceren over recidive in zedenzaken	9
3.2.2	Rapport: Gewogen Risico. Deel 2: Behandeling opleggen aan zedendelinquenten	10
3.2.3	Rapport: Effectief Preventief. Het voorkomen van seksueel geweld door seksuele en relationele vorming in het onderwijs.	10
3.2.4	Internationaal samenwerkingsproject: Survivors' Survey	10
4	Terugblik conferenties en toespraken in 2017	11
4.1	Internationale bezoeken Nationaal Rapporteur	11
4.2	Toespraken van de Nationaal Rapporteur in Nederland	14
5	Vooruitblik op 2018	15
5.1	Vooruitblik mensenhandel	15
5.1.1	Rapport: Dadermonitor	15
5.1.2	Rapport: Slachtoffermonitor	15
5.2	Vooruitblik seksueel geweld tegen kinderen	15
5.2.1	Rapport: Monitor Slachtoffers	15
5.2.2	Rapport: Monitor Daders	15
5.2.3	Artikel: Gewogen Risico	15

1 Positie en kerntaak van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen

Op 15 november 2013 trad de Wet Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen in werking. De onafhankelijke positie van de Nationaal Rapporteur is hierdoor geborgd. Deze wet kwam tot stand op initiatief van de Tweede Kamer. De taken van de Nationaal Rapporteur zijn opgenomen in de Wet Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen. Hieraan heeft de Nationaal Rapporteur in 2015 verder invulling gegeven door het vaststellen van een Missie en ambitie.

1.1 Wet Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen

Artikel 5

De Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen heeft tot taak:

- het onderzoeken van de ontwikkelingen in de omvang en kenmerken van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen alsmede de effecten van genomen beleidsmaatregelen in de aanpak van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen;
- het adviseren van de regering over de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen;
- het periodiek rapporteren aan de regering door toezending van zijn rapporten ten aanzien van mensenhandel en ten aanzien van seksueel geweld tegen kinderen aan onze minister van Justitie en Veiligheid.

1.2 Missie

De Nationaal Rapporteur staat voor een gefundeerde aanpak van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen. Ieder mens heeft recht op bescherming tegen uitbuiting. Ieder kind heeft recht op bescherming van zijn of haar seksuele integriteit. Het tekortschieten van die bescherming heeft niet alleen op individueel niveau een ernstig beschadigend effect, maar ontwricht ook de samenleving als geheel.

De Nationaal Rapporteur bevordert de aanpak van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen in praktijk, beleid en wetgeving en werkt aan het vergroten van bewustzijn hierover binnen de samenleving. Zij doet dit door middel van gedegen onderzoek en agenderende rapporten, waarbij vele verschillende perspectieven worden gewogen en waarbij ontwikkelingen zowel in Nederland als daarbuiten worden vertaald naar concrete aanbevelingen.

1.3 Ambitie

De ambitie van de Nationaal Rapporteur bestaat uit 5 doelen.

Ad 1: Er is een algemeen bewustzijn van de aard en omvang van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen

De Nationaal Rapporteur acht het van belang dat in de maatschappij een duidelijk beeld bestaat van wat mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen inhoudt. Dat vergt dat zij in haar onderzoek en optredens steeds inzet op duiding van deze onderwerpen. Beide onderwerpen worden zowel op internationaal- als op nationaal niveau als zeer ernstig beschouwd. Het betreft een aantasting van fundamentele vrijheden. Daarbij past dat eenieder weet wat het inhoudt, om hoeveel gevallen het gaat en wat er aan gedaan kan worden om misbruik te voorkomen of te stoppen.

Ad 2: Preventie richt zich op slachtoffers en daders

Uitgangspunt van de Nationaal Rapporteur is dat ieder mens recht heeft op bescherming tegen uitbuiting en dat ieder kind recht heeft op de bescherming van de seksuele integriteit. Preventie speelt op beide terreinen een belangrijke rol. Belangrijk is dat deze preventie zich niet alleen richt op mogelijke slachtoffers. Preventie moet zich ook richten op het voorkomen van daderschap.

Ad 3: Slachtoffers worden erkend en beschermd

Voor slachtoffers is het cruciaal dat zij erkend en beschermd worden. De Nationaal Rapporteur zal dan ook steeds kijken of dit ook echt het geval is. Daarbij kijkt zij niet alleen naar het bestaan van regelingen en instanties, maar onderzoekt zij ook hoe de erkenning en bescherming in de praktijk daadwerkelijk vorm krijgen.

Ad 4: Daders worden opgespoord en gestopt

Mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen kunnen niet altijd worden voorkomen. Het is van groot belang dat opsporingsinstanties daders opsporen en stoppen. Daartoe is het nodig dat er gebruik wordt gemaakt van effectieve opsporingsmethoden en dat opsporingsinstanties voldoende getraind zijn.

Ad 5: Beleid komt tot stand op basis van gedegen onderzoek

Voor de Nationaal Rapporteur is uitgangspunt dat overheidsbeleid tot stand moet komen op basis van gedegen onderzoek; het moet dus evidence-based zijn. De Nationaal Rapporteur draagt hieraan bij middels haar eigen onderzoek. In het geval van nieuwe overheidsinitiatieven is het nodig dat goede pilots gedaan worden en dat bij de uitvoering van nieuwe initiatieven onderzoek meeloopt en er evaluatie plaatsvindt. Hierbij is ook steeds van belang om te bezien of de werkwijzen in Nederland overeenstemmen met de laatste evidence-based standaarden uit het buitenland.

2 Bureau

De Nationaal Rapporteur wordt in haar werkzaamheden ondersteund door een bureau, bestaande uit:

- Hoofd bureau
- 1 Secretaresse
- 1 Jurist
- 1 Communicatieadviseur
- 9 Onderzoekers/beleidsmedewerkers

Naast deze medewerkers biedt het bureau steeds plek voor een aantal stagiairs en bij gelegenheid een Rijks-trainee.

De rapporteur en haar bureau worden facilitair ondersteund door Bureau SG van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Sinds 2013 is de Nationaal Rapporteur gehuisvest aan de Turfmarkt 147 in Den Haag.

Het team van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen in juli 2017.

3 Terugblik op 2017

3.1 Terugblik mensenhandel

3.1.1 Rapport: Slachtoffermonitor mensenhandel

In de *Slachtoffermonitor mensenhandel*, uitgebracht op 18 oktober 2017, zijn de beschikbare gegevens over de gemelde mogelijke slachtoffers van mensenhandel (bij de daartoe bevoegde ngo CoMensha) en het geschatte aantal slachtoffers over de periode 2012-2016 weergegeven. Het aantal meldingen van slachtoffers is in deze jaren sterk afgenomen, van 1.287 in 2012 tot 952 in 2016. Uit een schatting uitgevoerd in samenwerking met United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) en statistici van de Universiteit Utrecht blijkt echter dat het daadwerkelijke aantal jaarlijkse slachtoffers in Nederland in 2014 en 2015 gemiddeld ruim vijf keer hoger lag dan het aantal gemelde slachtoffers. Daarnaast blijkt uit de Slachtoffermonitor dat slachtoffers van binnenlandse seksuele uitbuiting met jaarlijks bijna 3000 slachtoffers veruit de grootste groep vormen. Binnen deze groep is het minst zicht op minderjarigen: slechts één op de elf is in beeld. Naar aanleiding van dit onderzoek gaf de Nationaal Rapporteur aan zich grote zorgen te maken over het dalende aantal meldingen. 'Uit het verschil tussen de schatting en de meldingen kunnen we opmaken dat een steeds groter aantal slachtoffers van mensenhandel buiten beeld blijft. Dit zou aanleiding voor de politie moeten zijn om extra capaciteit vrij te maken voor de bestrijding van mensenhandel', aldus de Nationaal Rapporteur.

Wat betreft vreemdelingsrechtelijke bescherming van mensenhandelslachtoffers concludeert de Nationaal Rapporteur dat in de periode 2012-2016 het aantal keer dat gebruik werd gemaakt van de bedenktijd en met name het aantal aanvragen voor tijdelijk- en voortgezet verblijfsrecht mensenhandel gedaald zijn. Vanuit het veld wordt gewezen op een geringere mate van vertrouwen in het verkrijgen van (langdurige) vreemdelingsrechtelijke bescherming binnen de verblijfsregeling mensenhandel in vergelijking met de asielprocedure. De veiligheid en bescherming van slachtoffers dient uiteraard voorop te staan in de inrichting van het vreemdelingsrechtelijke beleid ten aanzien van mensenhandelslachtoffers. Volgens de Nationaal Rapporteur zou er sneller zekerheid moeten komen voor slachtoffers die hebben bijgedragen aan de vervolging van een verdachte en zou een vervolgingsbeslissing van de officier van justitie reeds voldoende reden moeten zijn hen langdurig verblijf, en daarmee bescherming, te bieden.

Reactie rapport 'Slachtoffermonitor mensenhandel'

Op 29 november reageert de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid in een kabinetsreactie kort op het rapport van de rapporteur. Hij zegt daarin dat al geruime tijd de nodige aandacht is voor de dalende trend. De staatssecretaris: 'De investeringen in bijvoorbeeld de awarenesstrainingen voor de eerstelijnsmedewerkers van de politie zijn erop gericht hier verbetering in te brengen. Daarnaast zijn er in het regeerakkoord extra maatregelen aangekondigd om de aanpak te intensiveren, zoals het plaatsen van politieliaisons in bronlanden van mensenhandel.'

3.1.2 Rapport: Mensenhandel. Tiende rapportage van de Nationaal Rapporteur

Voor de **Tiende Rapportage mensenhandel** heeft de rapporteur drie deelonderzoeken uitgevoerd, waarin de volgende onderzoeksvragen centraal stonden:

- Welk proces ligt ten grondslag aan het verlenen van de bedenktijd aan buitenlandse mogelijke slachtoffers van mensenhandel en welke overwegingen spelen daarbij een rol?
- Welke rol(len) hebben gemeenten bij de aanpak van mensenhandel en op welke wijze geven zij momenteel vorm aan deze rol(len)?
- In hoeverre komen medische professionals in Nederland in aanraking met slachtoffers van mensenhandel en in hoeverre zijn medische professionals toegerust om signalen van mensenhandel te herkennen en daarop actie te ondernemen?

Uit het eerste onderzoek blijkt dat aanbieders van de bedenktijd (de politie, Koninklijke Marechaussee en Inspectie SZW) verschillende drempels hanteren bij het verlenen ervan, waardoor slachtoffers die daar recht op hebben soms niet beschermd worden. Daarnaast constateert de Nationaal Rapporteur dat Nederlandse gemeenten het te vaak laten afweten bij de aanpak van mensenhandel. In 35 procent van de gemeenten heeft men überhaupt geen idee of mensenhandel voorkomt en 95 procent van de gemeenten heeft geen specifiek beleid over mensenhandel. Ook voor medische professionals liggen er, volgens de rapporteur, kansen. Zo blijkt dat 50 procent van de medische professionals in Nederland in contact komt met slachtoffers van mensenhandel, maar worden artsen nauwelijks getraind om met deze situaties om te gaan.

Naast deze drie onderzoeken worden in de Tiende Rapportage ook trends en ontwikkelingen op het gebied van mensenhandel in de afgelopen jaren beschreven.

Reactie rapport 'Tiende Rapportage mensenhandel'

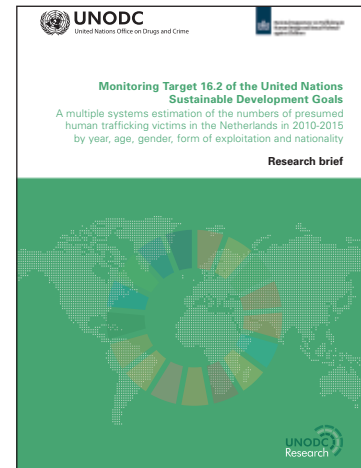
Op dit rapport is gereageerd middels de beantwoording van de Kamervragen van Kamerleden Kuik en Segers (CU) en die van Van der Staaij (SGP). De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid geeft daarin aan dat het onwenselijk is dat momenteel verschillen bestaan tussen verschillende aanbieders van de bedenktijd en dat hij naar aanleiding van het rapport nadere afspraken zal maken met de organisaties om te komen tot een uniforme wijze van aanbieden van de bedenktijd. Tevens expliciteert hij dat de vraag of een zaak tot een succesvolle vervolging zal komen geen rol mag spelen bij de beslissing over de bedenktijd. Voorts heeft de staatssecretaris aangekondigd met een integraal plan van aanpak te komen dat ziet op mensenhandel. Hierin zal onder meer aandacht worden besteed aan de vraag hoe gemeenten verder gestimuleerd en gefaciliteerd kunnen worden om hun verantwoordelijkheid te nemen in de bestrijding van mensenhandel en de ondersteuning van slachtoffers. De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) stelt dat hij in de gesprekken die hij voert met de artsenfederatie KNMG de mogelijkheid tot het uitbreiden van de meldcode met het onderwerp mensenhandel zal benadrukken evenals hun belangrijke rol in de aanpak van mensenhandel. Tevens geeft hij aan met de KNMG in gesprek te gaan over kennisuitwisseling en training over het signaleren van mensenhandel.

Aanbieding rapport 'Mensenhandel. Tiende rapportage van de Nationaal Rapporteur' aan staatssecretaris van Justitie en Veiligheid Harbers.

3.1.3 Internationaal samenwerkingsproject: Monitoring Target 16.2 of the United Nations Sustainable Development Goals

De Nationaal Rapporteur heeft eerder (Mensenhandel in en uit beeld, Cijfermatige rapportage 2007-2011 (2012) aanbevolen te investeren in het ontwikkelen van een betrouwbare methodiek om de daadwerkelijke omvang van het aantal slachtoffers van mensenhandel in Nederland te schatten. Als vervolg hierop is een samenwerkingsverband ontstaan tussen de Nationaal Rapporteur, UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) en wetenschappers prof. dr. Jan van Dijk, prof. dr. Peter van der Heijden en dr. Maarten Cruyff, gespecialiseerd in het maken van omvangschattingen van verborgen populaties, hetgeen inmiddels heeft geleid tot een **eerste betrouwbare schatting** op basis van de multiple systems estimation (MSE) methodiek. Zoals eerder gemeld in de terugblik op de Slachtoffermonitor blijkt uit de schatting dat er in Nederland jaarlijks circa 6250 slachtoffers van mensenhandel zijn. Naast het totale aantal slachtoffers geeft de MSE methodiek inzicht in deelschattingen van subpopulaties (op basis van geslacht, leeftijd, nationaliteit en uitbuitingsvorm). Het rapport is in september 2017 verschenen (Engelstalig).

3.1.4 Artikel: Van beginsel tot praktijk. Het non-punishmentbeginsel in mensenhandelzaken.

In dit **artikel** van onderzoeker Luuk Esser en Nationaal Rapporteur Corinne Dettmeijer wordt ingegaan op het belang van het non-punishmentbeginsel in mensenhandelzaken. Dit beginsel houdt in dat het mogelijk moet zijn om slachtoffers van mensenhandel niet te bestraffen voor strafrechtelijke gedragingen die zij onder dwang hebben begaan (bijvoorbeeld het gebruik van valse papieren of het smokkelen van drugs). Esser en Dettmeijer schetsen in het artikel eerst de internationaal rechtelijke achtergrond van het beginsel. Vervolgens constateren zij dat noch in strafvorderlijk beleid noch in de rechtspraak het non-punishmentbeginsel op eenduidige wijze wordt uitgelegd. Tot slot doen de auteurs een voorstel om tot een duidelijker beoordelingskader te komen dat een consistentere en meer uniforme gebruik van het non-punishmentbeginsel mogelijk moet maken. Het artikel is in juni 2017 verschenen in Delikt en Delinkwent.

3.2 Terugblik seksueel geweld tegen kinderen

3.2.1 Rapport: Gewogen Risico. Deel 1: Communiceren over recidive in zedenzaken

Over het recidiverisico van zedendelinquenten wordt niet adequaat gecommuniceerd in het strafproces, concludeerde de Nationaal Rapporteur in het eerste deel van haar rapport 'Gewogen Risico', dat in februari 2017 uitkwam. Uit het onderzoek onder gedragsdeskundigen, reclasseringswerkers, officieren van justitie en rechters bleek dat deze beroepsgroepen te weinig gedeelde kennis hebben over wat precies het risico is dat zij proberen te beperken. Hierdoor bestaat de kans dat zedendelinquenten onder- of overbehandeld worden. Naar aanleiding van dit onderzoek deed de Nationaal Rapporteur de aanbeveling dat kennis over risico in de relevante opleidingen aan bod moet komen, en dat de strafrechtsketen moet komen tot formats om te communiceren over risico.

Aanbieding van beide delen van het rapport 'Gewogen Risico' aan de minister voor Rechtsbescherming Dekker

3.2.2 Rapport: Gewogen Risico. Deel 2: Behandeling opleggen aan zedendelinquenten

In het tweede deel van het rapport 'Gewogen Risico' keek de Nationaal Rapporteur naar de behandeloplegging aan zedendelinquenten. Zij heeft hiervoor onderzoek gedaan naar de wijze waarop het risico op herhaling bij verdachten van zedendelicten wordt vastgesteld en of de behandeling die zij vervolgens opgelegd krijgen, aansluit bij het recidiverisico.

In dit rapport constateert de rapporteur dat er in Nederland niet altijd gebruik wordt gemaakt van de best beschikbare methode om het recidiverisico vast te stellen: de actuariële risicotaxatie. Hierdoor sluit de opgelegde behandeling onvoldoende aan bij het recidiverisico, en vindt er dus onder- en overbehandeling plaats. 'Het is van groot belang dat de beste methode ook leidend is in het advies aan de rechter. Gedragsdeskundigen en reclasseringsswerkers kunnen niet voorspellen of iemand zal recidiveren. Niemand kan immers in de toekomst kijken. Daarom is het gebruiken van een wetenschappelijke methode zo belangrijk', stelt de Nationaal Rapporteur.

Reactie rapport 'Gewogen Risico deel 1 en 2'

Op 7 maart 2018 heeft de minister voor Rechtsbescherming de beleidsreactie op het rapport 'Gewogen Risico' naar de Tweede Kamer gestuurd. Hij heeft hierin toegezegd dat de uitkomst van risicotaxatie-instrumenten afgenomen bij zedendelinquenten voortaan altijd wordt opgenomen in rapportages die naar de Officier van Justitie en de rechter gaan. In de reactie benadrukt de minister dat het belangrijk is dat de inschatting van de kans dat een zedendelinquent opnieuw de fout ingaat op een transparante en wetenschappelijk onderbouwde manier wordt vastgesteld. Huidig Nationaal Rapporteur Herman Bolhaar is blij met de gedane toezeggingen, die eraan bij moeten dragen dat in Nederland, meer dan nu het geval is, zedendelinquenten een behandeling krijgen opgelegd die past bij hun risico op recidive. De minister zegt verder toe over één jaar te zullen evalueren of de aangekondigde maatregelen inderdaad zorgen voor betere communicatie en betere ondersteuning van Officieren van Justitie en rechters.

3.2.3 Rapport: Effectief Preventief. Het voorkomen van seksueel geweld door seksuele en relationele vorming in het onderwijs.

In het rapport 'Effectief Preventief' dat in juni 2017 uitkwam, pleit de Nationaal Rapporteur voor het gebruik van bewezen effectieve lesmethoden voor seksuele en relationele vorming op scholen. Volgens de rapporteur hebben scholen een belangrijke rol als het gaat om het voorkomen van misbruik, maar uit de studie blijkt dat scholen momenteel niet kunnen kiezen uit een methode waarvan bewezen is dat die daders en slachtoffers van seksueel misbruik helpt voorkomen. 'Om vast te kunnen stellen of deze methodes ook echt seksueel geweld weten te voorkomen, moet er meer onderzoek worden gedaan naar de effectiviteit en moeten de resultaten hiervan vindbaar zijn voor scholen die een lespakket willen kiezen. Het is aan de minister en staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport om de ontwikkeling van en het onderzoek naar effectieve lespakketten te stimuleren', aldus de Nationaal Rapporteur.

Reactie rapport 'Effectief Preventief'

Er volgt geen kabinetsreactie op dit rapport. In de beantwoording van de Kamervragen door de leden Van Dijk en Kwint (beiden SP) hebben de toenmalig minister en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap toelichting gegeven op de opvolging van de aanbevelingen. In de beantwoording hebben zij laten weten niet van plan te zijn om onderzoek te doen naar de effectiviteit van interventies, maar dat ze wel gaan kijken naar hoe ze de informatie over effectieve interventies voor scholen toegankelijk kunnen maken.

3.2.4 Internationaal samenwerkingsproject: Survivors' Survey

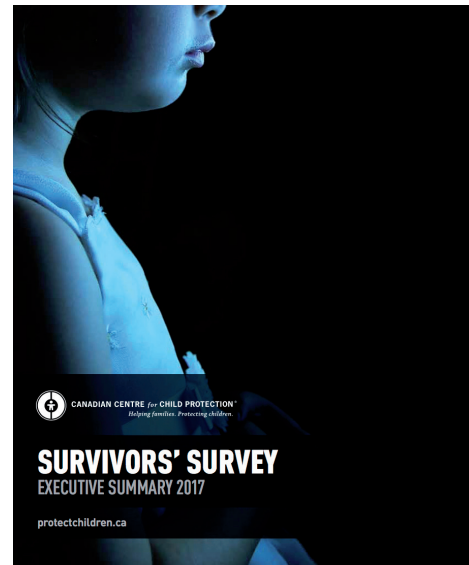
De Nationaal Rapporteur heeft meegewerkt aan een internationaal onderzoek naar slachtoffers van kinderpornografie dat in september 2017 verscheen. In dit vanuit het Canadian Centre for Child Protection geïnitieerde onderzoek werden slachtoffers van kinderpornografie gevraagd een uitgebreide vragenlijst in te vullen over hun ervaringen. Dankzij de betrokkenheid van de Nationaal Rapporteur waren Nederlandse slachtoffers de grootste groep respondenten (48 procent).

Het feit dat slachtoffers niet alleen misbruikt zijn, maar dat er mogelijk ook nog beeldmateriaal circuleert voegt een extra component toe aan het slachtofferschap, zo blijkt uit het onderzoek. Hierdoor is de angst voor herkenning bij slachtoffers groot. Bovendien blijkt deze angst terecht, aangezien dertig respondenten hebben aangegeven daadwerkelijk benaderd te zijn door iemand die hen had herkend van beelden die online stonden. Naar aanleiding van de uitkomsten van dit onderzoek adviseerde de Nationaal Rapporteur een

webcrawler te gebruiken die continu geautomatiseerd het openbare internet afzoekt en melding maakt van kinderpornografisch materiaal, zodat het verwijderd kan worden. Ook pleitte de Nationaal Rapporteur voor meer onderzoek naar effectieve therapieën voor slachtoffers en een mogelijkheid voor slachtoffers om op de hoogte te worden gesteld wanneer hun materiaal opduikt in een strafzaak.

Reactie onderzoek 'Survivors' survey'

Het rapport is in een brief toegelicht en verstuurd naar de minister van Justitie en Veiligheid, de minister voor Rechtsbescherming en de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. In zijn antwoord hierop heeft de minister voor Rechtsbescherming toegezegd het rapport te betrekken in het beleid voor hulpverlening aan slachtoffers van seksueel misbruik en/of kinderpornografie. Ook wordt bekeken wat de mogelijkheden zijn voor het inzetten van een webcrawler en het notificeren van slachtoffers

4 Terugblik conferenties en toespraken in 2017

De Nationaal Rapporteur houdt regelmatig toespraken in Nederland en in het buitenland. In dit hoofdstukken wordt een selectie uitgelicht.

4.1 Internationale bezoeken Nationaal Rapporteur

6 – 7 maart: Londen, Engeland

Tijdens haar bezoek aan Londen in maart 2017 gaf de rapporteur een gastcollege *Combating Human Trafficking: Prevention, Protection & Prosecution* aan King's College. De volgende dag was de rapporteur hoofdspreker tijdens de *Expert meeting on combatting modern slavery* op de Nederlandse ambassade, waar aandacht werd besteed aan de samenwerking tussen publieke en private organisaties op het gebied van mensenhandel.

16 – 18 mei: Bangkok, Thailand

In mei 2017 was de Nationaal Rapporteur in Thailand, waar zij een speech gaf tijdens een diner met internationale deskundigen op het gebied van (o.a.) mensenhandel. Daarnaast bracht de Nationaal Rapporteur diverse werkbezoeken aan onder andere Kaori Kawarabayashi, regionaal projectmanager bij de *United Nations Action for Cooperation Against Trafficking in Persons*, Dorothy Rozga, *Executive Director of ECPAT International*, en een regionale netwerkbijeenkomst. Op de Nederlandse ambassade heeft de Nationaal Rapporteur gesproken over het belang van de internationale samenwerking en de inzet van thematische liaison officers van de politie om kindersekstoerisme aan te pakken. Tot slot was de Nationaal Rapporteur uitgenodigd bij LPN, een ngo die zich inzet voor slachtoffers van mensenhandel.

Nationaal Rapporteur Corinne Dettmeijer-Vermeulen op bezoek bij LPN, een Thaise ngo die zich inzet voor slachtoffers van mensenhandel.

29-31 mei: Praag, Tsjechië

Eind mei 2017 was de Nationaal Rapporteur te gast in Praag waar zij een ontmoeting had met Lenka Procházková, de Nationaal Rapporteur van Tsjechië, en een bezoek bracht aan LaStrada, een ngo die zich inzet tegen mensenhandel. Daarnaast sprak de rapporteur tijdens het *23rd Congress of the World Association for Sexual Health* over het fenomeen en de aanpak van seksueel geweld tegen kinderen, en over de eerste resultaten van het internationale onderzoek naar de ervaringen van slachtoffers van kinderpornografie.

8-9 juni 2017: Brussel, België

De Nationaal Rapporteur maakt deel uit van het NREM-netwerk, wat staat voor National Rapporteurs or Equivalent Mechanisms. In juni kwamen deze rapporteurs mensenhandel (die in ieder land een andere positie en opdracht hebben) bij elkaar om best practices uit te wisselen en trends op het gebied van mensenhandel te bespreken. In deze vergadering heeft de EU anti-trafficking coördinator verslag gedaan van de aanpak van mensenhandel vanuit EU-perspectief.

12 – 14 juli: Madrid, Spanje

De Nationaal Rapporteur was uitgenodigd voor een meeting over ‘*Implementation of the Recommendations of the Global Study on Sexual Exploitation of Children in Travel and Tourism*’. Deze bijeenkomst vond plaats naar aanleiding van een grootschalig onderzoek waarin gezocht is naar de best mogelijke manieren om kinderseksuetoerisme te bestrijden. De studie draagt hiermee bij aan het realiseren van de *Sustainable Development Goals* op het gebied van duurzame ontwikkeling van toerisme en het beëindigen van seksuele uitbuiting van kinderen.

20-21 juli: Moskou, Rusland

In juli 2017 was de Nationaal Rapporteur als spreker aanwezig bij een conferentie in Moskou. De conferentie stond in het teken van de samenwerking tussen publieke en private organisaties op het gebied van mensenhandel. De rapporteur stelde in haar speech dat private ondernemingen en de overheid een gedeelde verantwoordelijkheid hebben in het bestrijden van maatschappelijke problemen, zoals mensenhandel. Daarnaast benadrukte zij het belang van samenwerking tussen organisaties om zo tot een succesvolle aanpak van mensenhandel te komen. Naast de conferentie bracht de Nationaal Rapporteur een bezoek aan de Nederlandse ambassadeur in Moskou.

27-29 september: New York, Verenigde Staten

In samenwerking met *United Nations of Drugs and Crime* (UNODC) bracht de Nationaal Rapporteur eind september 2017 een rapport uit waarin voor het eerst een betrouwbare schatting gemaakt werd van het daadwerkelijke aantal slachtoffers van mensenhandel in Nederland (zie §3.1.4). De Nationaal Rapporteur was uitgenodigd om over dit rapport en de schattingsmethode te vertellen tijdens één van de evenementen van de jaarlijkse bijeenkomst van de Verenigde Naties.

Aanbieding van het rapport ‘*Monitoring Target 16.2 of the United Nations Sustainable Development Goals*’ tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de Verenigde Naties.

3-4 oktober: Rome, Italië

In Rome bracht de Nationaal Rapporteur een bezoek aan het *World Congress on Child Dignity in the Digital World*. Tijdens het congres waren diverse academische experts, CEO's, vertegenwoordigers van diverse religies en internationale leiders aanwezig om aandacht en actie te genereren voor de bescherming van minderjarige internetgebruikers.

19-20 oktober: Helsinki, Finland

Op 20 oktober gaf de Nationaal Rapporteur een presentatie over het schatten van verborgen populaties met MSE en dataverzameling bij de Finnish anti-trafficking NRM-group. Aansluitend was de Nationaal Rapporteur te gast bij de HEUNI Advisory Board meeting. HEUNI is het European regional institute in het United Nations Criminal Justice and Crime Prevention Programme. De Nationaal Rapporteur maakt op verzoek van de Secretaris-Generaal van de VN deel uit van de advisory board van HEUNI.

De Nationaal Rapporteur met de andere leden van de advisory board van HEUNI in Finland.

28-30 oktober: Johannesburg, Zuid-Afrika

Haar laatste bezoek als Nationaal Rapporteur bracht Corinne Dettmeijer aan Johannesburg. Daar was zij op uitnodiging van de Nederlandse ambassadeur onderdeel van een conferentie over seksueel geweld tegen vrouwen. Ook ontmoette zij *Institutional court Judge* Leon Theron, zette zij zich in voor een leeruitwisseling over seksueel geweld op scholen en nam zij deel aan een diner op de residentie van de ambassadeur.

De Nationaal Rapporteur spreekt over seksueel geweld tegen vrouwen in Johannesburg.

4.2 Toespraken van de Nationaal Rapporteur in Nederland

10 januari: Prostitutiedebat Amsterdam

Studentenvereniging Navigators Studenten Amsterdam organiseerde samen met jongerenbeweging Exxpose en de christelijke stichting Tot Heil des Volks een debat in de Amsterdamse Zuiderkerk. De Nationaal Rapporteur ging in debat met Gert-Jan Segers (Tweede Kamerlid), Renate van der Zee (onderzoeker en journalist) en hulpverleners van het prostitutiegebied in Amsterdam over het Nederlandse prostitutiebeleid en de aanpak van mensenhandel. Ook kregen studenten de kans om vragen te stellen.

16 februari: Conferentie 'Mensenhandel, ondermijning en loverboyproblematiek'

Tijdens de door het Landelijk Kenniscentrum LVB georganiseerde conferentie 'Mensenhandel, ondermijning en loverboyproblematiek', sprak de Nationaal Rapporteur over jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB) en hun kwetsbaarheid om slachtoffer te worden van mensenhandel. In haar toespraak lichtte zij drie stappen toe om deze groep jongeren zo goed mogelijk te beschermen tegen mensenhandel.

2 oktober: Keynote speech ISPCAN European Regional Conference

Op het congres van de International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect in Den Haag was de rapporteur keynote speaker. Na de opening van het congres door prinses Laurentien sprak de rapporteur over de aard en omvang van seksueel geweld tegen kinderen in Nederland en over de strafmotivering in ontuchtzaken.

7 november: Lustrumcongres LANGSZ

In het muntgebouw in Utrecht werd op 7 november het eerste lustrum van de Stichting Landelijk Advocaten Netwerk Gewelds- en Zedenslachtoffers gevierd, met als thema: Seksueel misbruik: van hands-on naar hands-off. De Nationaal Rapporteur sprak hier over ervaringen van slachtoffers van kinderpornografie en hoe in de strafrechtketen met deze slachtoffers wordt omgegaan.

13 november: Afscheidssymposium Nationaal Rapporteur Corinne Dettmeijer-Vermeulen

Voor het afscheidssymposium van de tweede Nationaal Rapporteur, gepresenteerd door Jaap de Hoop Scheffer, werden mensen uitgenodigd waar Corinne Dettmeijer tijdens haar elf jaar als Nationaal Rapporteur mee heeft gewerkt. De volgende sprekers kwamen aan het woord:

- Aafke Scharloo (orthopedagoog en klinisch psycholoog)
- Peter Barnes (Director Financial Crime Intelligence & Investigations Unit)
- Rembrandt Zuijderhoudt (psychiater en jurist)
- Vier (oud-)medewerkers belichtten respectievelijk de betekenis van data, de digitale component, het juridisch perspectief en het belang van evidence-based beleid in het werk van de Nationaal Rapporteur.

Het slotwoord was aan Corinne Dettmeijer zelf. In haar slottoespraak, die daarna online is gepubliceerd als statement, vestigde de scheidend Nationaal Rapporteur voor de laatste maal de aandacht op zowel mensenhandel als seksueel geweld tegen kinderen en wat er in haar ogen nog schort aan de aanpak en de publieke perceptie daarvan. Aan het einde van het symposium werd Corinne Dettmeijer door minister van Justitie en Veiligheid onderscheiden tot officier in de orde van Oranje Nassau.

Het statement en een aantal van de speeches van de Nationaal Rapporteur zijn terug te vinden op de [website](#).

Scheidend Nationaal Rapporteur Corinne Dettmeijer-Vermeulen werd bij haar afscheid benoemd tot Officier in de orde van Oranje-Nassau door minister van Justitie en Veiligheid Grapperhaus.

5 Vooruitblik op 2018

5.1 Vooruitblik mensenhandel

De Nationaal Rapporteur heeft als wettelijke taak te rapporteren over aard en omvang van mensenhandel. In 2018 publiceert de rapporteur daarom nieuwe data over slachtoffers van mensenhandel.

5.1.1 Rapport: Dadermonitor

In 2018 worden nieuwe kerncijfers gepubliceerd betreffende vervolging van verdachten door het Openbaar Ministerie (OM) en de berechting in eerste aanleg gedurende de periode 2012-2017. Ook deze resultaten zullen gespiegeld worden aan de recente schatting van het aantal mensenhandelslachtoffers in Nederland en, waar mogelijk, gepresenteerd aan de hand van de vier verschillende mensenhandelvormen beschreven in de Slachtoffermonitor die werd gepubliceerd in 2017: binnenlandse seksuele uitbuiting, grensoverschrijdende seksuele uitbuiting, binnenlandse uitbuiting buiten de seksindustrie en grensoverschrijdende uitbuiting buiten de seksindustrie.

5.1.2 Rapport: Slachtoffermonitor

Ook in 2018 zal de Nationaal Rapporteur weer kerncijfers publiceren over mogelijke slachtoffers van mensenhandel geregistreerd bij CoMensha in de periode 2013-2017 en de cijfers met betrekking tot de vreemdelingrechtelijke bescherming van mensenhandelslachtoffers afkomstig uit de registratie van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Deze cijfers zullen telkens – voor zover mogelijk – de voorgenoemde vier verschillende mensenhandelvormen onderscheiden. Ook wordt bij deze vier vormen een onderscheid gemaakt tussen minderjarige- en meerderjarige slachtoffers. Voorts worden deze groepen afgezet tegen de vier hiermee corresponderende deelschattingen.

5.2 Vooruitblik seksueel geweld tegen kinderen

De Nationaal Rapporteur heeft als wettelijke taak te rapporteren over aard en omvang van seksueel geweld tegen kinderen. In 2018 publiceert de rapporteur daarom nieuwe kerncijfers over de periode 2012-2016.

5.2.1 Rapport: Slachtoffermonitor

In deze eerste van twee monitors staan kerncijfers uit de jeugdhulpketen centraal: prevalentie van seksueel geweld, meldingen en onderzoeken bij Veilig Thuis, geleverde jeugdhulp aan slachtoffers van seksueel geweld en onderzoeken door de Raad voor de Kinderbescherming.

5.2.2 Rapport: Dadermonitor

De tweede monitor presenteert kerncijfers uit de strafrechtketen. Hierin zullen cijfers over meldingen en onderzoeken bij de politie, over vervolging en berechting van verdachten, over toezicht door de reclassering en ook over recidive gepresenteerd worden.

5.2.3 Artikel: Gewogen Risico

Medewerkers van de Nationaal Rapporteur Laura Menenti en Nadia Bos zullen een artikel voor een vakblad schrijven naar aanleiding van het rapport Gewogen Risico. Hierin zullen zij ingaan op de juridische grondslag voor het opleggen van de juiste behandeling aan zedendelinquenten.

Postadres

Postbus 20301
2500 EH Den Haag

T 070 – 3704514
www.nationaalrapporteur.nl

Februari 2018